

Das Grundbuch des

Nr. 59. 2.

18.
FRANCISCVS WOKENIVS

S. THEOL. LIC. LINGVAE HEBRAEAE ET
OO. PROF. PVBL. ORDIN.

NOBILISS. THEOLOG. ET PHILOL.
CVLTORES

AD PVBLICE AVDIENDVM

JOBVM

DECENTER INVITAT,

ET DE

PRAEJVDICIIS QVIBVSDAM CRITICIS
IN JOBI LECTIONE

EVITANDIS

SOLICITE MONET.

WITTENBERGAE

EX OFFICINA SCHLOMACHIANA

FRANCISCVS WOLFFIUS
SCIENTIÆ LINGVÆ HEBRÆÆ ET
C. THOR. PVAL. ORDIN.
SACRÆ THEOLOG. ET
CANTONÆ
AD MEDIC. AVDIENDVM
JOBVM
DISSERTATIONE IN VITAM
FRÆJVICIVS QVIRIVS DAM CRITICIS
IN JOBII ELECTIOHE
SOCIET. MONET.
KIL. BRASCOVÆ
FRANCINIA SCOLON. CHASIA

DE PRAEJUDICIIS PRAECIPUIS IN JOBO VITANDIS.

Qui Jobi librum manu critica, sed pia, est tractaturus, infeliciter agit, si mentem non attulerit praedictis vacuum. Quantum enim in quavis materia nocet, pestifero quodam ferri praedictio: tantum in primis id nocet in rebus obscurioribus, aut variis variorum moliminibus, huc & illud tractis & quodammodo dubiis redditis. Proinde non erit, qui inficias eat, mentem ab omni praedicta opinione non satis probata, vacuum, ad Hiobei libri expositionem afferri debere. Omnium enim, & antiquiorum & recentiorum Criticorum consensu, quod ad stylum maxime pertinet, Hiobus omnium Hebraei codicis librorum difficillimus censetur. Testes vultis? **HIERONYMUS**, Patrum omnium in Hebraeis doctissimus, dabo! En querentem *a*): *Obliquus etiam apud Hebraeos totus liber fertur & lubricus, et, quod Graeci Rhetores vocant ἀσυντακτικὸς, id est, dum qui aliud loquitur, aliud agit: ut se velis anguillam vel murenulam strictis tenere manibus, tanto citius elabatur. Memini, me ob intelligentiam hujus voluminis Lyddeum quendam Praeceptorem, qui apud Hebraeos primus haberi putabatur, non parvis redemisse nummis; cuius doctrina an aliquid profecerim, nescio. Hoc unum scio, non potuisse me interpretari, nisi quod ante intellexeram.* En **LVTHERUS** *b*): *Im Job arbeiteren wir als*

A 2

fol

a) **HIERONYMUS** praef. in Job. OO. T. 1. p. m. 345.

b) **LVTH.** 5. Jen. Teutsch. T. 5. m. 341. b.

fo/ M. Philipps/ Aurogallus und ich/ daß wir in vier Tagen zuweilen kaum drey Zeilen kunte fertigen. Idem *HOTTINGERVS* γ), idem *COCCEJVS* δ), uterque in orientalibus insigni pollens eruditione, fatetur. Noles, ut plures nominem, si quæ alii, & inter hos *B. CH. CHEMNITIVS* ε), & *Cel. D. D. J. G. CARPZOVIVS* ζ) attulerunt, legeris. In his tantis tenebris, facillimum longe est, impingere, vel igne fatuo seduci, nisi attenda hic agas mente. Facilius enim sensus hic inferri quam efferni potest. Præter naturam quasi hanc obscuritatem, alia adest, quæ non minus nobis facessit negotiis. Summa libri antiquitas, qua Mosis libros vel superat vel æquat, in tanta antiquissimæ historiæ iactura, non potest non multa nobis proponere historica, quæ penitus nos jam fugiunt, vel tamen quasi per transennam vix ac sæpe ne vi quidem cerni possunt. Accedit tertia, eaque plane externa, obscuritas. Idem huic libro antiquissimo fere accidit, quod antiquissimis inter Profanos autoribus hodie contingit, ut ingenia ad fingendum apta, alienissima ipsis tribuant, de quibus ne quidem per somnum cogitarunt præsci horum librorum autores. Vel solum Poëtarum Proavum Homerum respicere si vacat, quid non ausi in eo sunt recentiores quidam Critici? Qui *G. CROESII* ὀνομασθέντος, vel inde solum ab aliis *Viris Cel.* excerpta η), attente legit, & quam improbo ac inani labore is in Homero Historiam Hebræam quærat: is, vel me tacente, asserto meo accedet. Ipsi itaque Clarorum quorundam Virorum ingenii lusus, vel, ut volunt, novæ hypotheses, facili opera cordatioribus persuadebunt, quod in difficiliore hoc libro, qui inoffensa veritate progredi velit,

fco

- γ) *HOTTING.* in *Thef. Philol.* p. m. 502.
 δ) *COCCEJ.* in *Dedic. Comm. in Jobum T. I.* OO. p. m. 374.
 ε) *CH. CHEMNITIVS* in *diff. de Persona* 5, libro *Jobi.*
 ζ) *CARPZOVIVS* *Introd. ad LL. Ver. Test.* P. II. p. 59. sq.
 η) *CONF. ACT. ERVD. Lips. Lat. 1705.* p. 74. 599. *Altes und neues 1704.* p. 290. 599.

scopulos non nullos evitare debeat. Horum itaque quosdam generaliores & præcipuos monstrabo.

Ante omnia cave, contra *EZECH. XIV. 3.* & *JAC. V. 11.* credas, Jobum nunquam existisse, sed *sensum modo enigmaticum* hic dari. Nolo jam circa locum ex *Talm. tr. Bava Batra*, ab omnibus fere allatum *למה הורה ולא נברא אלהים* *משה ויהי* *Hiob non fuit, nec creatus est, sed parabola fuit,* multus esse, cum ab errore Autor eorum absolvi nequeat, quicquid & Judæi laborent. Quemadmodum quondam mihi Judæus eruditus, *HIRSCH MOSE*, retulit, quantum per aliquot septimanas laborem impenderit, ut *TRIGLANDO*, hoc ipsi dubium moventi, responderet. Huc potius tendit admonitio, ne quis nova & quodammodo periculosa *Viri, cujusdam Cel.* opinione se capi patiatur, quando dicitur, libri Jobi sensum enigmaticum esse, sub quo historia Judæorum in captivitate Babylonica occultata fuerit. Quæ hypothesi enigmatica, uti luxuriantis solum ingenii est foetus, ab omni sane monstri specie non abhorrens, & in S. Scripturæ tractatione maxime suspecta ^{h)}: ita in hoc Jobi libro omni caret probabilitate. Jobus dicitur *איש תם וישר מרע* *וירא אלהים וסר מרע* Vir integerrimus, rectus, Deum timens & recedens a malo, c. 1. 1. conf. 1. 8. II. 3. &c. Israel vero in captivitatem abductus, omnium minime talis fuit. Crucem, quam multiplicem hic expertus est Hiobus, nemo *pœnam* dicet, qui & statum ejus fidei, disputationem etiam ejus cum amicis, poenam ex parte divinam credentibus, & quomodo Deus interveniens, eos hac in re errasse, edixerit, curate secum perpendit. Castigationem & *donquætuus* potius dicemus. Quis autem assereret, Judæos in captivitatem ablatos, non nisi castigantis & fidem ac constantiam probaturi Numinis sensisse manum? Itaque historia Jobi & Israelitarum in Babyloniam deductorum, *Causa, Subjecto, Forma & Fine* sibi non respondent: qui igitur altera ad alteram

h) Conf. *Cel. Dn. L. SEELENII Diff. de Jona enigmatico, & plures.*

alteram exhibendam, conficta foret? Taceo circumstantias, in quibus excogitandis Autor libri admodum infelix fuisset, si eandem in hunc finem modo excogitasset.

Genuinus Critices amator pariter, in excussione libri Jobi, ne supponat, *librum Jobi primum lingua Arabica scriptum fuisse*. Ne terreat te, B. Lector, magna nomina, quorum autoritate hæc se sententia magis quam argumentis tuetur. BOCHARTVS, HOTTINGERVVS, POCCOCKIVS, SPANHEMIVS & alii, Viri sunt celeberrimi, pariter & in his litteris exercitatissimi; sed optime nosti, in hac palastra non quis, sed quid, dixerit, attendi, nec autoritatibus, sed rationibus pugnari debere. Argumentorum autem quia destituuntur, qui ita sentiunt, ponderibus: IV, pace tantorum Virorum, dissentias, & Hebræum, quem habemus, intrepide textum originarium credas. Ne credas, magnis semper maximi roboris argumenta adesse. *Cel. Vir*, qui ante aliquot annos, ex professo, hoc sibi defendendum sumsit, *quatuor* omnino argumentis probare satagit, librum Jobi primum Arabice fuisse scriptum: quæ videamus, ne incautum seducant. I. argumentum in formas hoc erit: *Si in Jobo sunt vocabula, in V. T. alias non occurrentia, & in nulla lingua, nisi Arabica, adeo frequentia & usitata, e qua & eorum radices & significationes repeti debent: Jobus primum est Arabice scriptus. Atqui. E.* At quicquid sit de Minore; Major argumenti non procedit, & plus inde inferri nequit, quam, quod interpret L. Jobi Arabismo destitui non debeat. Nec plus valet argumentum II. quod ita efferemus: *Si in Jobo occurrunt voces Hebrais quidem usitata, sed quibus b. l. significationes recepta durum darent sensum, Arabismus vero optimum: liber Jobi primum lingua Arabica est scriptus: verum est prius. E.* Attamen, & hic Major nil valet. Utrumque argumentum multo magis invertere possumus, & concludere, quod non ex Arabico in Hebræum aliquis, Judæorum, Arabica ignorantium, causa, librum hunc verterit, quia is non

IN JOBO VITANDA.

non adhibuisset vocabula Hebræis plane ignota, vel aliud significantia, cum ipsi nota ad manus fuissent. Quis autem diceret, interpretem, ut volunt, ἑρμηνεύσαν, finem intentum, ut Judæi intelligerent, neglexisse? Hæc potius pro obsolescentibus Hebræis, quæ filia, Arabica, asservavit, habebis, qualia & alias plura dantur. Argumento III. plus inesse roboris, primo aspectu, dices: Hoc est: *Si in L. Jobi phrasæ & constructiones Arabicis propriè deprehenduntur: primum Arabice fuit scriptus, & inde in Hebræum versus. Sed prius est. E.* Verum & Major & Minor dubios nos relinquit. Majorem forte verum dices, quia in versionibus id videmus, quod sæpe redoleant pristinum idioma. Sed cave, Spiritui S., ex ita sentientium mente, versionem dictanti, eam scribas dicam, quam e. gr. interpreti *Sadducisimi Glanvillii* Germanico, siquidem hoc in vitio est, prisca idiomatis idiotismos linguæ peregrinæ immiscuisse. Nec valet collectio: Hæc phrasæ alibi in codice Hebræo non occurrit: ergo non est Hebræa. O quam multas phrasæ in usu fuisse, credere fas est, cum lingua esset in flore, quæ hodie ne quidem novimus! Sed nec Minor omni exceptione major est. Loca profert XV. in quibus phrasæ & constructiones Arabicas se invenisse, sibi persvadet. *JOB. 2. 5.* voces **וַתִּפֹּרֶט שְׂכַנֵּי**, Genus *Fœm. singulare cum Nominè collectivo* construi, more Arabico, putat. Sed **שְׂכַנֵּי** est nomen regionis *Gen. Fœm.*, h. m. & *cecidit Saba*, regio pro incolas, uti soepe. *JOB. IV. 3.* voces **וַיִּדְרִימוּ יַסְרָת וַיִּדְרִימוּ תְּרוּקִים** merum Arabismum autumat, quo *Futurum post Præteritum*, hujus significatum, (s. rectius, tempus) assumit. Sed salva res est. *Enallage* ne quidem est; sed h. m. exprimit Eliphaz, quid Jobus agere fuerit solitus, & *Futurum est usus & consuetudinis*, adhuc adamatæ. Quod si negares, in *Psalms, Proverbiis, &c.* libris, florente L. Hebræa scriptis, tantum non ubique impingeres. *JOB. VI. 10.* **וַיִּלְחַץ לְבָבוֹ** esse Arabum **لَحَم**, alternante **ל** & **ל**, & constructionem cum **ב** Arabicæ huic & radici convenire, dicit. Sed *vera est conjectura:*

Futura: & non probatum, quod כִּלְיִי Hebraeis antiquis cum כִּ non fuerit in usu, ut h. l. ubi כְּחִילִי est *in dolore*. Nec est ex natura Verbi ea cum כִּ constructio, sed modus Hebraeis tritissimus, ita statum, in quo aliquid fit, cum כִּ exprimere. *JOB. XIII. 12.* מְשָׁלִי אִפֶּר, V. Cl. est constructio Arabibus frequentissima. Sed quid inde? Anne & Hebraeus aliquid dicit similitudinem alterius, s. simile ei? *JOB. XIV. 17.* V. C. purum Arabismum credit, quia ibi טָפַל cum טָפַל עָלַי construatur, & eam Particulam exprimentes alloquitur: *En quam inanes operas pariat neglectus linguae Arabice!* Sed bona verba! Estne טָפַל in Hebraeo cum עָלַי constructum *PS. CXIX. 69.*? An hoc spreto, ad Arabicum confugere fas est? Sensus: *Et tu, Deus, concinnas super peccatum meum, fasciculum scil. illum peccati, de quo statim antea. JOB. XIX. 3,* non vox solum חִדְכָרוּ ex Arabico حَسِبَ stupuit derivanda, sed & constructio Arabica V. Cl. videtur, qua Futurum pro Infinitivo ponatur, h. s. *non erubescitis, me obrundere, seu stupefacere.* Quamvis vero & radix Arab. melius, quam *COCCEFI* anomalis mihi placeat; constructio tamen Arabum necessaria haud est. Verbo: *non erubescitis;* (potius) *mibi stuporem infertis.* Duo Futura in duabus Enunciationibus bene subsistunt. *JOB. XX. 2.* Arabismum sapere videtur, quod suffixo adhuc Particula additur, חִוְשֵׁי כִּי. Sed ipse, V. Cl. quasi oblitus hujus Arabismi, emphaticam significationem תָּוֹ כִּי tribuit, *que in me, inquam.* Recte exponas: & quidem propter תָּוֹ *festinare meum, quod in me est.* Plane Hebraea sunt. *JOB. XXII. 9.* Arabismus creditur, quod in verbis וְהוֹרֵרוּ יְהוּמִים יִדְכָּן & *Genere & Numero* Verbum a Nomine differt. Ipse tamen Cel. Vir mox ipse fateatur, cum Arabismo hoc minime convenire, quia Verbum Nominini postponitur; nec non, quod וְרָע sit *Gen. commemoratis.* Est ergo Hebraeis usitatissima distributio. *JOB. XXIII. 13.* כְּחָדָר Arabismum redolere dicitur, quia כִּ Pleonastice Arabes adhibent. Sensus non exprimit V. Cl., & torquent se interpretes.

GAL-

GALLVS Ellipsis nimis scater, ex verbis **וְהוּא הוּא** faciens. *Mais seul a fait un dessein.* **ANGLVS:** *But he is in the one mind.* Longius abierunt Græci: *Ei di kai autos ēnēsen ētas.* Alii aliter. **Melius s. SCHMIDIUS:** *At ipse est in uno, s. se ut unum exhibet.* Mallet tamen: *est in uno & immutabili consilio, quis avertert illud unicum & constans eius consilium?* Placet interim, quod **V. Cl.** Pleonasmus a lingua Hebræa removet. **JOB. XXX. 15.** verba hæc **וְהוּא הוּא הוּא** purus putus dicuntur Arabismus, quia verbum **Masc. Singulare** post se regit **Fœmininum Plurale.** Sed non attendit **וְהוּא** esse **Infinit.** **Hophal.** *Veritas: Est effundi contra me terrores, h. e. terrores se effundunt contra me.* Hebraismo convenienter. **JOB. XXXII. 22.** *Habeo, inquit, pro Arabismo, quo Futurum pro Infinitivo ponitur, h. m. Quia non novi figurate loqui (veritatem tegere) certe brevi me tolleret factor meus. Quid? An Deus punit, qui non tegunt veritatem? Absit. Dixerat v. præc., quod προσωπολήπτης esse nolit. Pergit jam: Cum non scivi (amora προσωπολήπια, hominum dignitates) appellabo eos (uti ex iusticia causæ debeo, s. bonos, s. malos). Rationem addit: post pauca me auferet creator meus, brevis est vita hæc, cujus ergo προσωπολήπτης esse nolo.* **JOB. XXXIII. 27.** **וַיִּשְׁתַּחֲוֶה** contemplandi significationem, ex **Ar.** **أش** habere credit, unde & cum **עו**, ut **Arab.** construatur. Arabismus potius utrumque a matre Hebræa accepit. Nec male **Dn. KORTFM:** *Denn wird er gegen die Menschen freyheraus bekennen.* **JOB. XLI. 24.** urget **וְהוּא הוּא הוּא** **יְהוָה** super pulvere vox est ei simile. Sed vox **וְהוּא** & Hebræis est collatio similium. **IV.** Argumentum denique hoc erit: *Si Arabes proverbiis abundant, & h. l. proverbia occurrunt: liber primum Arabice fuit scriptus. Atqui. E.* Sed ita colligerem forte, & Proverbia Salomonis primum Arabice esse scripta. Major nulla est. Et quid quatuor illa proverbia probant, quæ h. l. adesse credit? Nil hoc facit, nisi probaverit, Proverbia talia occurrere, quæ in sola lingua Arabica proferri possunt.

B

Nec

175 (9) 17

Nec *Virorum Celeberr.* autoritate movearis, ut supponas, quod colloquia inter Jobum & amicos agitata, a Jobo quidem, stylo impuriori, fuerint conscripta, quibus *seriori manu* deinceps alius Vir *Θεόπνευτος* historica & praeferat & subjunxit, stylo penitus puro. Exquiras ab Iphis, quid per stylum impuriorum intelligant: an illum ita dicant, qui Barbarismis & Soloeicisms scatet; an, in quo vocabula quaedam adsunt, hodie non nisi ex cognatis Arabicis exponenda. Si prius volunt: dicas, hoc esse S. Scriptura indignum. Si vero posterius: precare eos, ut ea, quae *Dn. ALB. SCHVLTENS, in Anim. in Jobum & Dn. J. A. KROMAIERVS in Tr. de usu L. Arabica, in Job. I. & II. & XLII. 7. sqq.* ex Arabismo repetunt, omnia prius ipsis eripiant, quam se in sententiam suam ire jubeant. Tandem & vel ideo huic opinioni non favebis, quod librum *Θεόπνευτου* seriori manu interpolatum nobis sistat: a qua opinione recedendum, judicavi jam olim, in *disp. de additionibus librorum Canonorum Canonis.*

In *amicorum Jobi* autem *Orationibus* exponendis, attente agas, ne in excessu pecces, & ipsorum orationes, non solum S. scriptori inspiratas, sed & eo ipso a Deo totas comprobatas, statuas: Deus enim eas improbat *c. XLII. 7. 8.* Nec tamen ob hanc improbationem divinam, eas totas, quanta quanta sunt, falsas dicas. Potestne alter ex errantibus recte per omnia in thesi, sed erronee in hypothesi agere; alter in quibusdam, alter in plurimis vel omnibus Principiis vera dicere; alter veris Principiis & conclusionibus falsa quaedam inspergere? Hinc, post citationes N. T. ad modos argumentandi & reliqua media hermeneutica omnia exigamus.

Sed de his aliisque in praelectionibus publicis in *JOBUM* plura. Ad quas, proxima Lunae die & deinceps sedulo audiendas, *NOBB. DN. COMMILITONES* amicissime invito. D. XII. Augusti, A. C. MDCCXXIX.

Fd 3348

ULB Halle

3

002 500 558

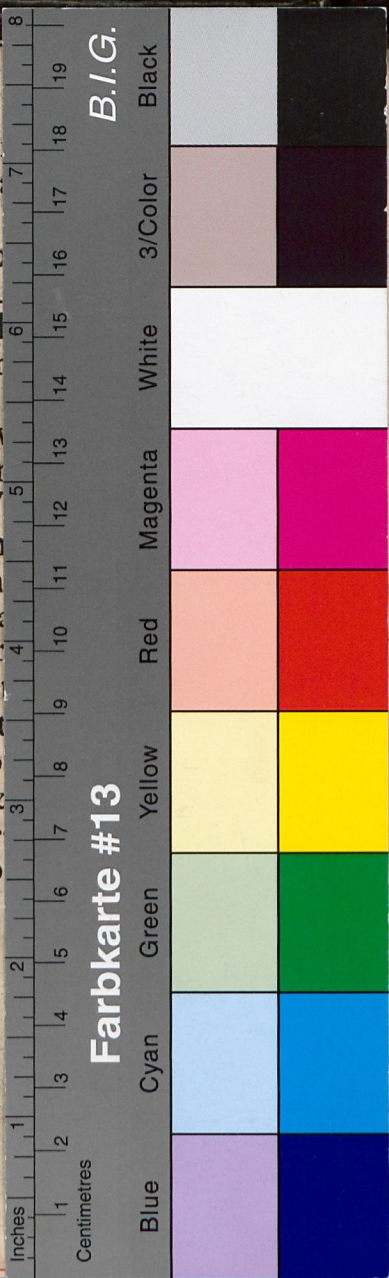

sb.

mt.

FRANCISCVS WOKENIVS

S. THEOL. LIC. LINGVAE HEBRAEAE ET
OO. PROF. PVBL. ORDIN.

NOBILISS. THEOLOG. ET PHILOL.
CVLTORES

AD PVBLICE AVDIENDVM

JOBVM

DECENTER INVITAT,

ET DE

PRAEJVDICIIS QVIBVSDAM CRITICIS
IN JOBI LECTIONE

EVITANDIS

SOLICITE MONET.

WITTENBERGAE

EX OFFICINA SCHLOMACHIANA.